

Nenávistné projevy v ▶ judikatuře ESLP

Barbora Antonovičová

Nejdřív si
trochu
zahrajeme...

Jděte na <https://kahoot.it/>, otevřete si druhé okno vedle sebe, nebo na telefonu, otázky a výsledky uvidíte na počítači

Vložte kód hry, který uvidíte na obrazovce

Zvolte přezdívku

Odpovídejte správně a co nejrychleji

Napadnou vás
příklady
nenávistných
projevů?

Příklady

„Bu**ranti a lesby jsou nemoc, měli by se střílet hned po narození. Bu**ranti, Židi a Cigoši všichni do plynu.“

„Tábor v Letech byl neexistující pseudokoncentrák, nikdo ho nehlídal a lidé v něm se mohli volně pohybovat.“

komentář, který spočíval v napsání slova „rovnou“ a připojení symbolu střelné ruční zbraně k fotce na sociální síti, která zobrazovala žáky 1. třídy jevící se různého etnického původu a rasy.

Mezinárodní úroveň ochrany

Evropská úmluva o
lidských právech

Právo Evropské unie

Lidskoprávní úmluvy
OSN

Vnitrostátní úroveň ochrany

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Antidiskriminační zákon

Zjednodušená definice

Projev, který uráží, ponižuje či nějakým způsobem vyjadřuje nenávistné nebo diskriminační názory proti skupině osob nebo proti jednotlivci na základě určité vlastnosti nebo příslušnosti k menšině.

Nemusí se jednat o nabádání nebo podněcování k nenávisti, může jít pouze o projev názoru, který ovšem popírá rovnost ras nebo obhajuje nenávist ke skupině či jednotlivci.

Definice nenávistných projevů podle ESLP

ESLP nemá jednu ustálenou definici toho, co je "nenávistný projev"

Obvykle používá definice jiných mezinárodních orgánů či Výboru ministrů Rady Evropy.

Pokud se od nich odchýlí, pak obvykle v odůvodnění rozhodnutí vysvětlí, z jakých důvodů.

Definice nenávistných projevů podle Rady Evropy

- ▶ Doporučení Výboru ministrů č. R 97(20)15:

Všechny formy vyjadřování, které šíří, podněcují, propagují nebo ospravedlňují rasovou nenávist, xenofobii, antisemitismus nebo jiné formy nenávisti vycházející z netolerance, včetně: netolerance vyjádřené agresivním nacionalismem a etnocentrismem, diskriminace a nepřátelství vůči menšinám, migrantům a lidem přistěhovaleckého původu.

- ▶ Obecné politické doporučení Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) č. 15

Použití jedné nebo několika konkrétních forem projevu - jmenovitě obhajování, propagace nebo podněcování k ponižování, nenávisti nebo urážení osoby nebo skupiny osob, jakož i jakékoliv obtěžování, urážky, negativní stereotypy, stigmatizace nebo vyhrožování takové osobě nebo osobám a jakékoliv ospravedlňování všech těchto forem projevu - které vychází z otevřeného seznamu osobních charakteristik nebo stavu, kam patří „rasa“, barva, jazyk, náboženství nebo víra, národnost nebo národnostní či etnický původ, jakož i rodová linie, věk, postižení, pohlaví, genderová identita a sexuální orientace.

Posuzování nenávistných projevů ESLP

Článek 8 Úmluvy

Článek 10 Úmluvy

Článek 17 Úmluvy

Hlavní články Úmluvy

Článek 10 Úmluvy – svoboda projevu

- ▶ "Každý má právo na svobodu projevu."
- ▶ „Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. (...) "

Článek 17 Úmluvy – zákaz zneužití práv

- ▶ „Nic v této Úmluvě **nemůže být vykládáno** tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo **dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoli ze zde přiznaných práv** a svobod nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.“

Komentář k článkům

Článek 10 Úmluvy

- ▶ ochranu projevu lze omezit
- ▶ Pokud Soud shledá, že se jedná o nenávistný projev, pak jde o projev, který není způsobilý zničit práva/svobody stanovené v Úmluvě
- ▶ Takový projev pak lze na základě čl. 10 odst.2 Úmluvy omezit po provedení pětistupňového testu, v němž Soud váží různá kritéria

Článek 17 Úmluvy

- ▶ projev zcela vyloučen z ochrany podle Úmluvy
- ▶ Soud v takovém případě nevyvažuje dotčená práva, tj. neprovádí pětistupňový test jako u čl. 10 Úmluvy
- ▶ U takového projevu Soud tedy neváží různá kritéria, projev je omezen čistě na základě svého obsahu

Článek 10 Úmluvy - svoboda projevu

- ▶ „Svoboda projevu [...] představuje jeden ze základních pilířů demokratické společnosti a jednu ze základních podmínek pro její vyvoj a seberealizaci každého jednotlivce.
  - ▶ S výhradou omezení je použitelná nejen na „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou příznivé nebo jsou považovány za neškodné či lhostejné, ale také na ty, které uráží, šokují nebo znepokojují; takové jsou požadavky pluralismu, tolerance a snášenlivosti, bez nichž neexistuje „demokratická společnost“.
  - ▶ Článek 10 chrání nejen podstatu vyjádřených myšlenek a informací, ale i formu, ve které jsou sdělovány.“
- Rozsudky Handyside proti Spojenému království, 1976 nebo Obeschlick proti Rakousku, 1991
- ▶ Spadá primárně do skupiny tzv. **politických práv**.
  - ▶ Některé projevy chrání více (politické, projevy ve veřejném zájmu), některé méně (komerční).
  - ▶ Je relativním právem, lze jej tedy za určitých podmínek omezit. Výjimky a omezení ovšem musí být vykládány restriktivně a nezbytnost omezení musí být přesvědčivě dokázána.
  - ▶ Zahrnuje kromě práva vyjadřovat názory i právo na vyhledávání, přijímání a rozšiřování myšlenek a informací.
  - ▶ Zahrnuje také projevy symbolické i právo se nevyjadřovat. Zakazuje cenzuru ze strany veřejné moci.
  - ▶ Rozlišuje vyjadřování skutkových tvrzení (tj. fakta, lze u nich ověřit pravdivost) a hodnotových soudů (tj. názory, nelze u nich ověřit pravdivost), ale i ty by měly obsahovat pravdivostní základ - lži chráněny nejsou nebo jen velmi málo.

Pod který článek se podřadí tyto projevy?

1) Letáky adresované všem "bílým nizozemským lidem" s poselstvím, aby ostatní (nebílí) opustili Nizozemí, a dále, že poté, co se politická strana X. dostane k moci, začne s jejich odstraňováním z Nizozemí sama.

2) YouTube videa nabádající k přemožení ne-Muslimů, vyzývající k boji proti nim, oslavující džihád (doprovazeno zvukem výstřelu na pozadí videa).

3) Články vykreslující Židy jako zdroj veškerého zla, volající po jejich vyloučení ze společenského života, tvrdící, že nemají právo na národní důstojnost.

4) Vystoupení komika se známým popíračem holokaustu, zesměšňující Židy, pohrdající oběťmi holokaustu, popírající existenci plynových komor atd.

Všechny případy spadají pod článek 17 Úmluvy

1) rasová nesnášlivost

Podle Soudu výzva k odsunu všech, kdo nepatří do Nizozemska ("ne-bílí") je jasnou rasovou diskriminací, příp. cizince nadto nelze ani hromadně vystěhovávat
GLIMMERVEEN A HAQENBEEK PROTI NIZOZEMSKU

2) náboženská nesnášlivost

Podle Soudu projev vyzýval k nenávisti, diskriminaci a násilí na vůči ne-Muslimům. Státy mají právo bránit se vůči náboženskému fundamentalismu.
BELKACEM PROTI BELGII

3) etnická nesnášlivost

Podle Soudu takto silný, všeobecný útok na jednu etnickou skupinu podkopává základní hodnoty Úmluvy, jako jsou tolerance, sociální mír a nediskriminace.
IVANOV PROTI RUSKU

4) popírání historie

Podle Soudu nešlo o satiru a komedii - sloužily jen jako zástěrka pro propagaci nenávisti vůči Židům a popírání Holokaustu.
M'BALA M'BALA PROTI FRANCII

Článek 10 Úmluvy: možné omezení svobody projevu (pětistupňový test)

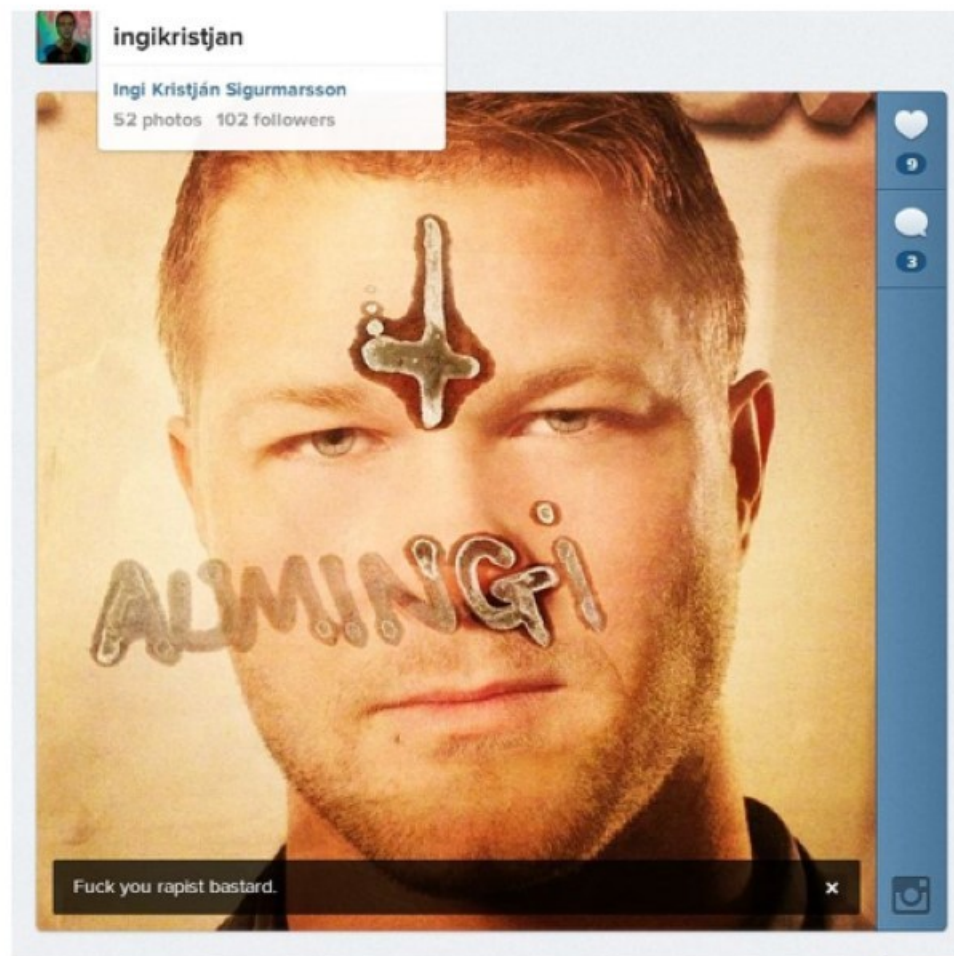
- ▶ Omezení je přípustné, pokud...
  - ▶ 1) Projev spadá pod článek 10 Úmluvy
  - ▶ 2) Došlo k zásahu do svobody projevu
- ▶ Pokud ano, zásah musí:
  - ▶ 3) Být v souladu se zákonem
  - ▶ 4) Sledovat jeden z legitimních cílů dle čl. 10/2 Úmluvy
  - ▶ 5) Být nezbytný v demokratické společnosti - je ospravedlnitelný naléhavou společenskou potřebou a je přiměřený sledovanému cíli

EGIL EINARSSON PROTI ISLANDU

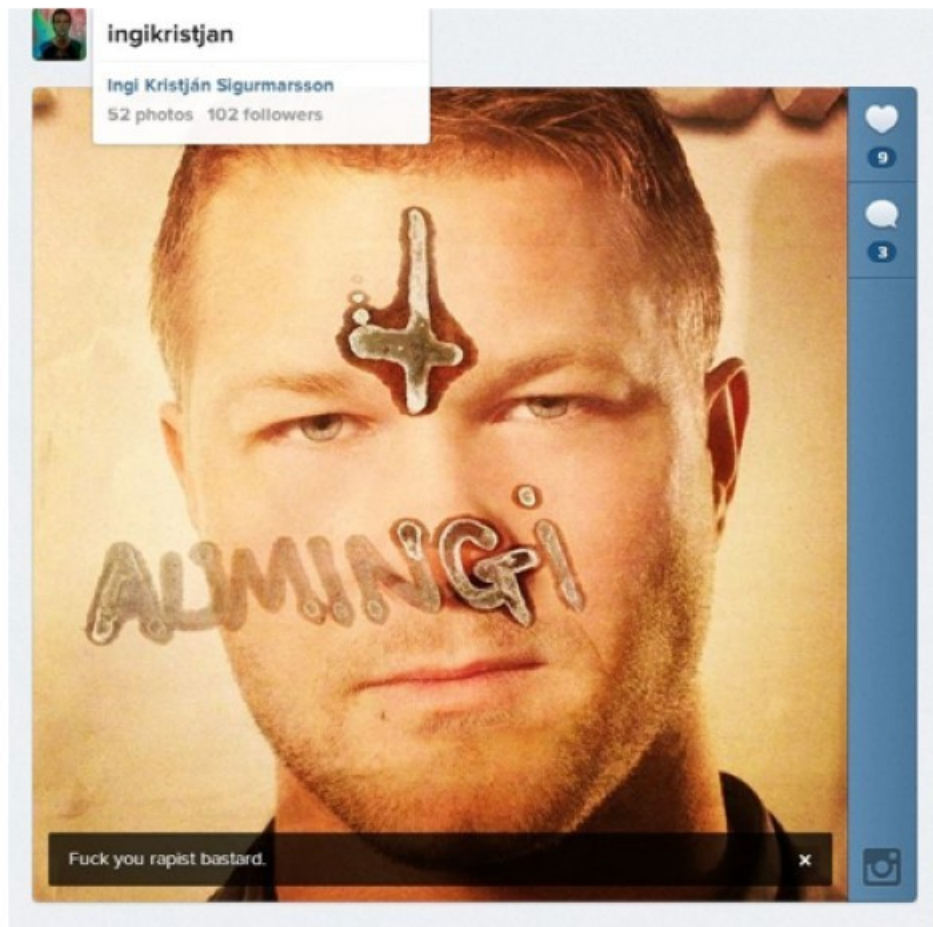
Skutkové okolnosti

- ▶ Stěžovatel je na Islandu veřejně známou osobou.
- ▶ Jeho názory ve společnosti vzbuzují pozornost a kontroverzi, zejména pro jeho postoj k ženám a jejich sexuální svobodě.
- ▶ V návaznosti na trestní oznámení dvou žen bylo proti stěžovateli zahájeno vyšetřování pro podezření ze spáchání trestného činu znásilnění a sexuálního obtěžování, nicméně obě řízení byla později zastavena pro nedostatek důkazů.
- ▶ Přesně týden po zastavení druhého vyšetřování byl v jednom islandském magazínu zveřejněn rozhovor se stěžovatelem o daných obviněních, který byl doplněn jeho fotografií.
- ▶ Toho samého dne pan X zveřejnil na svém veřejném instagramovém účtu pozměněnou fotografii stěžovatele, již doplnil o popisek „Fuck you rapist bastard“ a která se následujícího dne dostala i do dalších médií.
- ▶ Stěžovatel následně neúspěšně zažaloval X pro pomluvu.

Otázky k zamyšlení

- ▶ 1) Jaké další právo je zde v kolizi s článkem 10 Úmluvy?
- ▶ 2) Jde u výroku o hodnotový soud(názor, hodnocení) nebo skutkové tvrzení (fakta)?
- ▶ 3) Zkuste na případ použít pětistupňový test.
  - ▶ Co vše bude z okolností případu pro posouzení Soudem relevantní?
- ▶ 4) Jak byste po zvážení všech okolností rozhodli?

Výsledek

- ▶ 1) Ve střetu jsou zde čl. 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) a čl. 10 Úmluvy (svoboda projevu).
- ▶ 2) Pojem „násilník“ (rapist) v daném kontextu bylo skutkovým tvrzením.
- ▶ 3) Soud posuzoval:
  - ▶ míru známosti dotčené osoby
  - ▶ předmět příspěvku
  - ▶ předchozí chování dotčené osoby
  - ▶ zda příspěvek přispěl k debatě obecného zájmu
  - ▶ obsah, formu a dopad napadeného příspěvku
- ▶ celebrity - vyšší míra kritika ano, ale i ony mají právo na respektování soukromého života. Ani veřejné osoby nemusí tolerovat veřejné obviňování ze spáchání násilného trestného činu, jehož spáchání jim nebylo prokázáno (presumpce nevinny).
- ▶ 4) Došlo k porušení článku 8 Úmluvy, tedy stěžovatelova práva na soukromý a rodinný život.

Rozhodování soudu

- ▶ Výsledkem by mělo být komplexní posouzení všech skutečností, nikoliv pouze jejich oddělené zhodnocení
- ▶ Rozhodování ovlivňuje
  - ▶ osoba autora výroků,
  - ▶ kontext, ve kterém byl projev uskutečněn
  - ▶ způsob, jakým byla myšlenka vyjádřena
  - ▶ prostředí, ve kterém se projevy objevily
  - ▶ místní poměry důležité pro konkrétní stát
  - ▶ zda je možno výroky považovat za přímou nebo nepřímou výzvu k násilí či jako ospravedlnění násilí, nenávisti nebo nesnášenlivosti

A blurred background of a desk with a laptop, a mug, and papers. The scene is softly lit, suggesting an indoor office or study environment. The focus is on the foreground objects, which are slightly out of focus, creating a sense of depth and a professional atmosphere.

Děkuji za pozornost

Barbora Antonovičová

Email: 406042@mail.muni.cz

Zdroje a další informace o tématu

- ▶ Monika Hanych, *Nenávistné projevy na internetu a Evropský soud pro lidská práva*, Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování před ESLP, 2020
- ▶ Factsheet k judikatuře ESLP a nenávistných projevů:
https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ENG.pdf
- ▶ Odborný článek k nenávistným projevům a svobodě projevu v judikatuře ESLP
[http://www.ejtn.eu/Documents/Administrative%20Law%202015/5\)%20ECtHR%20for%20Judicial%20Trainers/ECtHR%20and%20hate%20speech%20\(paper\).pdf](http://www.ejtn.eu/Documents/Administrative%20Law%202015/5)%20ECtHR%20for%20Judicial%20Trainers/ECtHR%20and%20hate%20speech%20(paper).pdf)
- ▶ MOOC kurz "Základní práva" obsahující několik videolekcí ke svobodě projevu:
<https://www.nostis.org/zakladni-prava/>
- ▶ JANKOVÁ, Barbora. *Problematika fenoménu "hate speech" v kontextu Úmluvy* [online]. Brno, 2020 [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lctx7/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Zuzana VIKARSKÁ
- ▶ *Nenávistné projevy na internetu - výzkum a doporučení*, Kancelář veřejného ochránce práv, 2020, <https://www.ochrance.cz/aktualne/nenavistne-projevy-na-internetu-vyzkum-a-doporuceni/>